

4. Igin M. Historic Global Growth of Renewables Set to Outpace Countries' 2030 Targets But Fall Short of COP28 Tripling Goal, IEA Says // *Earth.Org*. 2024. URL: <https://earth.org/historic-global-growth-of-renewables-set-to-outpace-countries-2030-targets-but-fall-short-of-cop28-tripling-goal-iea-says/> (дата звернення: 03.11.2025).
5. IEA. Global data centre electricity consumption, by equipment, Base Case, 2020-2030. Paris : IEA, 2025. URL: <https://www.iea.org/data-and-statistics/charts/global-data-centre-electricity-consumption-by-equipment-base-case-2020-2030> (дата звернення: 03.11.2025).
6. Evans R., Gao J. DeepMind AI Reduces Google Data Centre Cooling Bill by 40%. 2016. URL: <https://deepmind.google/blog/deepmind-ai-reduces-google-data-centre-cooling-bill-by-40/> (дата звернення: 03.11.2025).
7. Zaptech Group. Energy AI Ecosystems: Comprehensive Industry Report. 2025. URL: <https://zaptechgroup.com/industry-reports/energy-ai-ecosystems-comprehensive-industry-report/> (дата звернення: 03.11.2025).
8. Bošnjaković M., Martinović M., Đokić K. Application of Artificial Intelligence in Wind Power Systems // *Applied Sciences*. 2025. Vol. 15, № 5. Ст. 2443. DOI: <https://doi.org/10.3390/app15052443>.
9. AI-based forecasting for optimised solar energy management and smart grid efficiency / P. Bouquet et al. // *International Journal of Production Research*. 2023. Vol. 62, № 13. P. 4623–4644. DOI: <https://doi.org/10.1080/00207543.2023.2269565>.
10. Lee D., Chen L. Sustainable Air-Conditioning Systems Enabled by Artificial Intelligence: Research Status, Enterprise Patent Analysis, and Future Prospects // *Sustainability*. 2022. Vol. 14, № 12. DOI: <https://doi.org/10.3390/su14127514>.
11. Heidarpanah M., Hooshyaripor F., Fazeli M. Daily electricity price forecasting using artificial intelligence models in the Iranian electricity market // *Energy*. 2023. Vol. 263. DOI: 10.1016/j.energy.2022.126011. URL: <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0360544222028973> (дата звернення: 03.11.2025).
12. Сяйво — українці обрали назву для національної LLM // *Міністерство цифрової трансформації України* : сайт. URL: <https://thedigital.gov.ua/news/technologies/siayvo-ukravintsi-obraly-nazvu-dlia-natsionalnovi-llm> (дата звернення: 03.04.2026).

Масловська Є. М.,
здобувачка ОПП «Фінанси, банківська справа та страхування», 4 курс,
Науковий керівник: Кудренко Н. В.,
к.е.н., доцент, доцент кафедри фінансів,
Національний університет «Києво-Могиланська академія»

АУДИТ КРЕДИТНОГО РИЗИКУ БАНКІВ В УКРАЇНІ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

В умовах триваючого воєнного стану та макроекономічної нестабільності в Україні питання аудиту кредитного ризику банків набуває особливої гостроти. Погіршення платоспроможності позичальників безпосередньо призводить до зростання ризику неповернення коштів. Статистичні дані підтверджують критичність ситуації: лише протягом 2022 року частка непрацюючих кредитів (NPL) зросла з 27,3% до 38,1%[6]. Згідно з оцінкою стійкості НБУ (Resilience Assessment 2025), за несприятливого сценарію частка дефолтних кредитів може сягнути 43%, що потребуватиме додаткового формування пруденційних резервів на суму близько 74 млрд грн [5].

Застосування МСФЗ 9 (IFRS 9) передбачає, що оцінка очікуваних кредитних збитків (ECL) має бути прогнозною та ймовірно-зваженою [1] Проте в сучасних українських реаліях якість фінансової звітності банків критично залежить від коректності обраних моделей та припущень. Звіт НБУ про фінансову стабільність (2024) вказує на те, що банки повільно коригують рівень резервування, а частка кредитів «другої стадії» (Stage 2) залишається вищою за довоєнний рівень,

що створює ризики суттєвих викривлень у звітності [4]. У цьому контексті роль зовнішнього аудиту стає визначальною, оскільки Міжнародний стандарт аудиту 540 (ISA 540) вимагає від аудитора ретельної перевірки методів оцінювання, релевантності даних та адекватності розкриття інформації про невизначеність у звітності [2].

Аналіз наукових джерел свідчить, що у доступних публікаціях наукові праці, безпосередньо присвячені аудиту кредитного ризику банків в Україні, представлені обмежено. Натомість домінує фокус на управлінні та регулюванні ризиків. Зокрема, у дослідженні Доценко І. М. (2024) основна увага приділяється стратегіям управління кредитними ризиками у воєнний період, аналізу динаміки NPL та загальним підходам до їх зниження [6]. У праці Hrytsenko et al. (2025) акцент зроблено на аспектах державного регулювання, адаптації нормативних підходів НБУ до міжнародних рамок та порівнянні з глобальними стандартами [7].

Водночас питання процедурної методології саме зовнішнього аудиту та практичної перевірки моделей очікуваних кредитних збитків (ECL) за МСФЗ 9 в умовах воєнної нестабільності залишаються недостатньо дослідженими порівняно з аспектами ризик-менеджменту.

Ключова проблема аудиту кредитного ризику в сучасних умовах полягає в тому, що резерви за МСФЗ 9 є суто модельною, прогнозною (forward-looking) оцінкою, а не констатацією факту збитку [1]. Відповідно, головний ризик аудиторської перевірки зміщується з контролю «арифметичної правильності» розрахунку на перевірку якості самих методів, релевантності вхідних даних, обґрунтованості макроекономічних сценаріїв та відсутності управлінської упередженості при формуванні суджень.

Однією з ключових підпроблем є ідентифікація суттєвого зростання кредитного ризику (SICR) та правильність класифікації активів за «стадіями» (Stages). Дані НБУ свідчать, що частка кредитів другої стадії (Stage 2) наразі залишається значно вищою за довоєнний рівень. Для аудитора це створює виклик щодо підтвердження того, чи не є така класифікація упередженою, адже суб'єктивне заниження ризику дозволяє банку штучно зменшувати обсяги резервування. У цьому контексті Міжнародний стандарт аудиту 540 (ISA 540) вимагає від аудитора не просто перевірити розрахунки, а оцінити якість обраних методів моделювання та релевантність вхідних макроекономічних даних [2].

Специфіка українського банківського сектору в умовах війни додає підпроблему невизначеності сценаріїв. Оцінка стійкості НБУ 2025 року демонструє високу чутливість банківських портфелів до макроекономічних шоків: за несприятливого сценарію частка дефолтних кредитів може зрости до 43%, що призведе до збитків у розмірі близько 74 млрд грн [5]. Отже, під час аудиту критичного значення набуває перевірка того, наскільки адекватно банки інтегрують ці воєнні ризики у свої моделі ECL. Аудитор має переконатися, що звітність відображає реальну загрозу капіталу, а не є надмірно оптимістичною через повільне коригування рівнів резервування, що наразі фіксується регулятором.

Таким чином, головний ризик аудиту зміщується у площину інтелектуального аналізу моделей та перевірки наявності індикаторів управлінської упередженості. Застосування ілюстративних прикладів IAASB дозволяє аудитору зосередитися на ключових «вузлах» — критеріях дефолту та макроекономічних вхідних параметрах, що є єдиним дієвим механізмом забезпечення достовірності звітності банків у період економічної нестабільності [3].

Отже, проведений аналіз дозволяє зробити висновок, що аудит кредитного ризику банків в Україні в сучасних умовах є критично складним процесом, що обумовлено переходом до прогнозних моделей оцінки очікуваних кредитних збитків за МСФЗ 9. В умовах воєнної та макроекономічної нестабільності результати оцінювання якості активів стають надзвичайно чутливими до обраних сценаріїв та суб'єктивних суджень менеджменту.

Таким чином, головне завдання зовнішнього аудиту зміщується з перевірки арифметичної правильності розрахунків на глибокий аналіз якості методів моделювання, релевантності вхідних даних та обґрунтованості макроекономічних припущень [2]. Саме ретельна перевірка критеріїв суттєвого зростання кредитного ризику (SICR) та адекватності розкриття інформації про невизначеність оцінок є ключовими чинниками забезпечення достовірності фінансової звітності

банків. У підсумку, якість аудиторського супроводу стає гарантом прозорості та фінансової стійкості всієї банківської системи України в умовах тривалої невизначеності.

Список використаних джерел:

1. International Financial Reporting Standards Foundation. МСФЗ (IFRS) 9 «Фінансові інструменти» – 2024. – URL: <https://www.ifrs.org/content/dam/ifrs/publications/pdf-standards/english/2024/issued/part-a/ifrs-9-financialinstruments.pdf>
2. International Auditing and Assurance Standards Board. Міжнародний стандарт аудиту (МСА) 540 (переглянутий) «Аудит облікових оцінок та відповідних розкриттів» [Електронний ресурс]. – 2018. – URL: https://www.iaasb.org/flvsystem/azure-private/publications/files/ISA-540-Revised-and-Conforming-Amendments_0.pdf
3. International Auditing and Assurance Standards Board. Ілюстративні приклади аудиту очікуваних кредитних збитків (Expected Credit Loss, ECL) [Електронний ресурс]. – 2020. – URL: <https://www.iaasb.org/flvsystem/azure-private/publications/files/IAASB-ISA-540-Expected-Credit-Loss-Illustrative-Examples.pdf>
4. Національний банк України. Звіт про фінансову стабільність. Грудень 2024 року – 2024. – URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/FSR_2024-H2.pdf
5. National Bank of Ukraine. Оцінка стійкості банківського сектору України 2025 (Resilience Assessment of the Banking Sector 2025) – 2025. – URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Resilience%20Assessment_Results_2025_eng.pdf
6. Доценко І. М. Управління кредитними ризиками банківських установ в умовах воєнного стану // Modern Economics. – 2024. – URL: <https://mdes.khmnu.edu.ua/index.php/mdes/article/download/268/288/671>
7. Hrytsenko L., et al. Credit risk management of banks under international standards and national regulations. Financial and Credit Activity: Problems of Theory and Practice. – 2025. URL: https://backend.orbit.dtu.dk/ws/portalfiles/portal/407396805/4748_44-59.pdf

Мовчан М. В.,

*здобувачка освіти, ОПП «Економіка», 4 курс,
Національний університет «Києво-Могилянська академія»*

АРХІТЕКТУРА ВИБОРУ В УМОВАХ СИСТЕМНОЇ НЕВИЗНАЧЕНОСТІ: ПОВЕДІНКОВІ ІНСТРУМЕНТИ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ

Сучасний стан функціонування економіки України характеризується впливом численних екзогенних шоків і високим рівнем геополітичної невизначеності. У таких умовах державна політика потребує не лише застосування традиційних інструментів макроекономічного регулювання, але й упровадження нових підходів, здатних враховувати поведінкові характеристики економічних агентів. Однією з перспективних теоретико-практичних основ такого підходу є поведінкова економіка, яка поєднує економічні моделі з досягненнями психології та аналізує вплив когнітивних упереджень, емоцій, соціальних норм і ірраціональних факторів на процес прийняття економічних рішень [1]. На відміну від неокласичної, вона забезпечує більш гнучке та реалістичне розуміння процесу прийняття рішень, спираючись на емпіричний аналіз систематичних відхилень від раціональної поведінки та розглядаючи їх як стійкі патерни. Це створює підґрунтя для формування адаптивної економічної політики, що враховує реальні особливості поведінки економічних агентів у сферах заощадження, інвестування, споживання та взаємодії з державними фінансовими механізмами [2]. У цьому контексті впровадження інструментарію теорії «підштовхування» у державну політику України набуває стратегічного значення для підвищення ефективності макроекономічної політики через проектування раціональної архітектури вибору. В. І. Захарченко у своєму дослідженні обґрунтував причини недостатньої ефективності реалізації реформ, пов'язавши їх із недооцінкою психологічних